

Γ' ΤΑΞΗ ΗΜΕΡΗΣΙΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ
ΚΥΡΙΑΚΗ 03 ΜΑΡΤΙΟΥ 2019
ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΥ

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

A1. Ο Αριστοτέλης με τη χρήση ενός παραγωγικού συλλογισμού (από το γενικό στο ειδικό) καταλήγει στο συμπέρασμα ότι η πόλη - κράτος είναι ανώτερη μορφή κοινωνίας που αποβλέπει στο ανώτερο από όλα τα αγαθά.

Ο συλλογισμός του έχει ως εξής:

1^η προκείμενη: κάθε κοινωνία - μορφή κοινωνικής συνύπαρξης αποβλέπει σε ένα αγαθό «πᾶσαν κοινωνίαν ἀγαθοῦ τινος ἔνεκεν συνεστηκυῖαν»

2^η προκείμενη: η πόλη - κράτος είναι μια κοινωνία - μορφή κοινωνικής συνύπαρξης «πᾶσαν πόλιν ὀρῶμεν κοινωνίαν τινὰ οὖσαν»

Συμπέρασμα: όλες οι κοινωνίες αποβλέπουν σε κάποιο αγαθό –και- η κυριότερη από όλες τις κοινωνίες αποβλέπει στο κυριότατο από όλα τα αγαθά «πᾶσαι μὲν ἀγαθοῦ τινος στοχάζονται» και «τοῦ κυριωτάτου πάντων».

Το δεύτερο μέρος του συμπεράσματος ότι η πόλη-κράτος είναι ανώτερη μορφή κοινωνίας που αποβλέπει στο ανώτερο από όλα τα αγαθά συνάγεται από έναν δεύτερο παραγωγικό συλλογισμό που υπονοείται.

Ο συλλογισμός αυτός έχει ως εξής:

1^η προκείμενη: κάθε κοινωνία - μορφή κοινωνικής συνύπαρξης αποβλέπει σε ένα αγαθό «πᾶσαν κοινωνίαν ἀγαθοῦ τινος ἔνεκεν συνεστηκυῖαν»

2^η προκείμενη: η πόλη-κράτος είναι ανώτερη μορφή κοινωνικής συνύπαρξης, γιατί εμπεριέχει όλες τις άλλες μορφές κοινωνίας «ἢ πασῶν κυριωτάτη καὶ πάσας περιέχουσα τὰς ἄλλας»

Συμπέρασμα: η πόλη-κράτος αποβλέπει στο ανώτερο από όλα τα αγαθά «τοῦ κυριωτάτου πάντων»

Μονάδες 10

B1. Ο Αριστοτέλης χρησιμοποιεί τρεις συλλογισμούς, για να αποδείξει ότι η πόλη υπάρχει εκ φύσεως:

Πρώτος συλλογισμός

1η προκείμενη: οι πρώτες κοινωνικές οντότητες (η οικογένεια και το χωριό) υπάρχουν εκ φύσεως

2η προκείμενη: η πόλη είναι εξέλιξη, ολοκλήρωση των πρώτων κοινωνικών οντοτήτων

Συμπέρασμα: άρα, η πόλη υπάρχει εκ φύσεως.

Δεύτερος συλλογισμός

1η προκείμενη: η φύση ενός πράγματος είναι η ολοκλήρωσή του

2η προκείμενη: η πόλη είναι ολοκλήρωση των πρώτων κοινωνικών οντοτήτων (της οικογένειας και του χωριού)

Συμπέρασμα: άρα, η πόλη υπάρχει εκ φύσεως.

Τρίτος συλλογισμός (εισάγεται με το «επίσης»)

1η προκείμενη: κάθε ον από τη φύση του υπηρετεί έναν στόχο που είναι κάτι το άριστο

2η προκείμενη: στόχος της πόλης είναι η αυτάρκεια, που είναι κάτι το έξοχο

Συμπέρασμα: άρα, η πόλη υπάρχει εκ φύσεως.

Μονάδες 10

B2.

Στο πρώτο μέρος του κειμένου ο Αριστοτέλης αναπτύσσει την επιχειρηματολογία του μέσω ενός παραγωγικού συλλογισμού και αποδεικνύει ότι ο άνθρωπος είναι «φύσει ζῶον πολιτικόν». Ο συλλογισμός αυτός έχει ως εξής:

1η προκείμενη: η φύση δεν κάνει τίποτε δίχως λόγο και αιτία.

2η προκείμενη: η φύση έδωσε στον άνθρωπο ως εργαλείο τον λόγο (εργαλείο ανώτερο από την απλή φωνή που έδωσε στα ζώα), για να μπορεί να αντιλαμβάνεται και να κάνει φανερό το ωφέλιμο και το βλαβερό, το καλό και το κακό, το δίκαιο και το άδικο, βασικά στοιχεία για τη συγκρότηση πολιτικής κοινωνίας.

Συμπέρασμα: συνεπώς, αφού η φύση έδωσε, όχι τυχαία, στον άνθρωπο τον λόγο, δηλαδή το εργαλείο με το οποίο μπορεί να ζει σε πολιτικές κοινωνίες, συνάγεται ότι ο άνθρωπος είναι εκ φύσεως «ζῶον πολιτικόν».

Μονάδες 10

B3.

1. Ο «Νους».
2. λίγους μόνο φίλους, πολλούς όμως εχθρούς.
3. παγκάλη.
4. της πολιτικής φιλοσοφίας.
5. κράτος.

Μονάδες 5

B4.α.

θυρωρός: ὀρώμεν < ὀράω -ῶ:

εξουσιαστικός: οὔσαν, εἶναι, ἐστὶν < εἶμι

σύστημα: συνεστηκυῖαν < σύν + ἔστηκα < ἴσταμαι

μισαλλοδοξία: δοκοῦντος < δοκέω -ῶ

σχολεῖο: περιέχουσα <περί + ἔχω

Μονάδες 5

B4.β.

κοινωνίαν:

1) Μετά από αρκετά χρόνια συμβίωσης το ζευγάρι ήρθε σε γάμου **κοινωνία**.

2) Χάρη στην κληρονομιά που του άφησε ο πατέρας του απέκτησε πλούτη και έτσι μπήκε στην υψηλή **κοινωνία** της πόλης.

3) Οι πιστοί, που είχαν προετοιμαστεί με νηστεία και εξομολόγηση, περίμεναν για τη Θεία **κοινωνία** η οποία γίνεται μετά το μυστήριο της Θείας Ευχαριστίας.

άγαθοῦ:

1) Είναι **αγαθός** ο καημένος, κι ὅλοι τον ξεγελούν και τον εξαπατούν.

2) Στη σύγχρονη καταναλωτική κοινωνία τα άτομα επιδιώκουν τη διαρκή απόκτηση υλικών **αγαθών**.

πάντα:

- 1) Είναι **πάντα** κάποιος στο σπίτι, σε περίπτωση που θελήσεις να περάσεις να αφήσεις τον φάκελο.
- 2) Έφυγε για **πάντα** από την Ελλάδα, μεταναστεύοντας στη Γερμανία προκειμένου να αναζητήσει καλύτερες συνθήκες ζωής.

Μονάδες 6

B4.γ.

πόλιν: αντιπολίτευση, απολίτιστος (διαπολιτισμικός, κωμόπολη)

δήλον: δηλωτικός, διαδήλωση (έκδηλος, εκδήλωση)

Μονάδες 4

B5.

Σύμφωνα με την άποψη του **Πρωταγόρα** η πολιτική κοινότητα δημιουργήθηκε «νόμω», από την ανάγκη δηλαδή των ανθρώπων να προστατευτούν από τα άγρια θηρία και να εξασφαλίσουν την επιβίωσή τους. Σκοπός της ήταν η ικανοποίηση των βιολογικών τους αναγκών και η διασφάλιση της ζωής τους («κατοικούσαν οι άνθρωποι στην αρχή ... από τα θηρία, «επιδίωκαν λοιπόν ... χτίζοντας πόλεις»).

Ο **Αριστοτέλης** διαφοροποιείται από τον Πρωταγόρα και θεωρεί ότι η πολιτική κοινότητα δημιουργήθηκε από φυσική αναγκαιότητα («φύσει»), ήταν έμφυτη δηλαδή στον άνθρωπο η ανάγκη να συμβιώνει με άλλους ανθρώπους σε κοινωνίες οργανωμένες με πολίτευμα, θεσμούς και νόμους (ο άνθρωπος είναι «φύσει ζῷον πολιτικόν»). Σκοπός της δημιουργίας της δεν ήταν απλώς η ικανοποίηση βιολογικών αναγκών και η επιβίωση, αλλά ένας ανώτερος στόχος, το «εὖ ζῆν», δηλαδή η ηθική τελείωση, η ευδαιμονία των πολιτών, η οποία επιτυγχάνεται μέσω της αυτάρκειας.

Μονάδες 10

**ΤΙΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΕΠΙΜΕΛΗΘΗΚΑΝ ΟΙ ΚΑΘΗΓΗΤΕΣ:
ΒΑΣΙΛΕΙΑΔΟΥ ΕΛΙΣΑΒΕΤ
ΠΑΠΠΑΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ
ΣΚΑΡΛΑΤΟΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ**

ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑ: ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ Γ' ΛΥΚΕΙΟΥ
ΤΟΜΕΑΣ ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ

3 – 3 – 2019

2. ΑΔΙΔΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

i. Γιατί, αν με σκοτώσετε, δε θα βρείτε εύκολα άλλον τέτοιο (σαν εμένα), κυριολεκτικά - αν και είναι λίγο γελοίο να το πω - που τοποθετήθηκε από το θεό στην πόλη, όπως ακριβώς πάνω σε άλογο μεγαλόσωμο και δυνατό, νωθρό όμως εξαιτίας του μεγέθους, που του χρειάζεται μία αλογόμυγα να το ξυπνάει. Σαν κάτι τέτοιο μου φαίνεται πως ο θεός με τοποθέτησε στην πόλη για να μη σταματάω όλη μέρα να ξυπνάω και να συμβουλεύω και να κατακρίνω τον καθένα σας, πηγαίνοντας να καθίσω παντού δίπλα του.

Μονάδες 10

ii. Στο συγκεκριμένο απόσπασμα ο Σωκράτης ζητά από τους δικαστές να μην κάνουν θόρυβο, αλλά να τον ακούσουν προσεκτικά, για να ωφεληθούν. Κατά την άποψη του, αν τον καταδικάσουν σε θάνατο, θα βλάψουν περισσότερο τους εαυτούς τους παρά τον ίδιο. Ο Μέλητος και ο Άνυτος δεν θα μπορούσαν να τον βλάψουν, γιατί είναι αδύνατον, σύμφωνα με το θεϊκό νόμο, να βλάψει ο χειρότερος άνθρωπος τον καλύτερο. Η εκτέλεση, η εξορία και η στέρηση των πολιτικών δικαιωμάτων ήταν σκληρές ποινές για τους αρχαίους Έλληνες. Το μεγαλύτερο κακό, ωστόσο, που θα μπορούσε τώρα να τους συμβεί, ήταν να διαπράξουν ολέθριο σφάλμα απέναντι στο δώρο του θεού καταδικάζοντας σε θάνατο το πιο σοφό άνθρωπο όλων, το Σωκράτη. Γιατί δεν θα έβρισκαν εύκολα άλλον τέτοιο, σταλμένο από το θεό, που να τους κεντρίζει και να τους διαφωτίζει και να τους επιπλήττει διαρκώς.

Μονάδες 10

iii.

α. **με / ἐγώ:** προσωπική αντωνυμία, α' προσώπου, αιτιατική / ονομαστική ενικού => ἐμοί, μοι
τοιούτον: δεικτική αντωνυμία, αιτιατική ενικού αρσενικού γένους => τοιούτω
ὑμᾶς αὐτούς: αυτοπαθητική αντωνυμία, β' προσώπου, αιτιατική πληθυντικού αρσενικού γένους => σεαυτῶ

β. **ἀμείνωνι:** ἄριστα / βέλτιστα / κράτιστα
χείρονος: χείριστα / κάκιστα

γ. **ἴσθε:** ἴσθι

δύναιτο: δύνασο

ἐξελάσειεν: ἐξέλαυνε

ἀπολογεῖσθαι: ἀπολογοῦ

προσθεθκέναι: προστίθει

Μονάδες 10

iv.

α. **Υπόθεση:** ἐὰν γάρ με ἀποκτείνητε (ἐὰν + υποτακτική)

Απόδοση: οὐ εὐρήσετε (οριστική μέλλοντα)

Εἶδος: το προσδοκώμενο

Μη πραγματικό: εἰ γάρ με ἀπεκτείνετε, οὐ ε(η)ύρετε ἂν

β. Σωκράτης ἐκέλευσε ἄνδρας Ἀθηναίους μη θορυβεῖν, ἀλλ' ἐμμεῖναι τούτω/ἐκείνω οἷς ἐδεήθη σφῶν/τούτων/ἐκείνων.

γ. οὐκ ἐμὲ μείζω βλάψετε ἢ ὑμᾶς αὐτούς

Συγκριτική λέξη: μείζω

α' ὀρος σύγκρισης: ἐμὲ

β' ὀρος σύγκρισης: ἢ ὑμᾶς αὐτούς (ἢ + ομοιόπτωτα με τον α' ὀρο)

=> ὑμῶν αὐτῶν (γενική συγκριτική)

Μονάδες 10

ΤΙΣ ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΕΠΙΜΕΛΗΘΗΚΑΝ ΟΙ ΚΑΘΗΓΗΤΕΣ:

ΣΚΑΡΛΑΤΟΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ

ΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΥ ΙΩΑΝΝΑ